

Protokoly z praktických cvičení z Biologie a genetiky

2. semestr, 6. a 7. týden – ÚVOD do GENETIKY POPULACÍ str. 1

Okruhy pro samostudium: Hardy-Weinbergova zákonitost (rovnováha) – panmiktická populace – tzv. omezující podmínky – fenotypová, genotypová, alelová (genová) frekvence

$$p_{(AA)}^2 + 2pq_{(Aa)} + q_{(aa)}^2 = 1$$

$$p_{(A)} + q_{(a)} = 1$$

$$p_{(A)} = 1 - q_{(a)}$$

$p_{(A)}$ je relativní zastoupení alel A, $q_{(a)}$ je relativní zastoupení alel a.

Odhady alelových frekvencí

Znaky s neúplnou dominancí/kodomimancí, tj. rozlišitelné jsou **tři fenotypy** – běžně se používá metody přímého počítání alel/genů.

$$p_{(A)} = \frac{2 \times \text{počet homozygotů (AA)} + \text{počet heterozygotů (Aa)}}{2 \times \text{počet všech jedinců ve vzorku}}$$

Znaky s úplnou dominancí, tj. rozlišitelné jsou jen dva fenotypy (dominantní a recesivní, např. zdraví a nemocní) – vychází se z relativního zastoupení recesivních homozygotů aa.

$$q_{(a)} = \sqrt{\frac{\text{počet recesivních homozygotů}}{\text{počet všech osob ve vzorku}}} = \sqrt{\text{frekvence AR znaku/nemoci v populaci}}$$

Úkol 1 (str. 101 – příklad 5): Odhadněte frekvence alel M a N skupinového systému MN ve vzorku.

Fenotyp	Počet		
	osob	alel M	alel N
M	406		
MN	744		
N	332		
Celkem	1 482		

$p_{(M)} =$

$q_{(N)} =$

Úkol 2 (str. 102 – příklad 9a+b): Odhadněte frekvence nežádoucích (mutovaných) alel pro fenylketonurii (PKU) a mukoviscidózu (dnes častěji jako cystická fibróza, proto CF)

choroba	výskyt v populaci	odhad		
		q	$p = 1 - q$	$2pq \doteq 2q$
PKU	1/8100			
CF	1/2500			

Úkol 3 (str. 102 – příklad 8a+b, 10 úvod): Odhadněte frekvence recesivních alel a frekvence jednotlivých genotypů pro chutnačství/nechutnačství PTC a krevní skupinu Rh (přítomnost antigenu D)

znak	výskyt v populaci	alelové frekvence		genotypové frekvence		
		q	p	p^2	$2pq$	q^2
nechutnačství PTC – populace a)	30 %					
nechutnačství PTC – populace b)						
Rh neg – zkoumaná populace	16 %					
Rh neg – domácí populace	13,4 %					

Úkol 4 (str. 102 – příklad 10a+b+c+d): Odpovědi na otázky a) až d) s použitím odhadů z předchozího úkolu 3 a tabulky.

- a)
- b)
- c)
- d)

Pomocná tabulka k odvození odpovědi:

	♀	DD	Dd	dd
♂		p^2	$2pq$	q^2
DD	p^2			Dd p^2q^2
Dd	$2pq$			Dd pq^3 dd pq^3
dd	q^2			dd q^4